

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

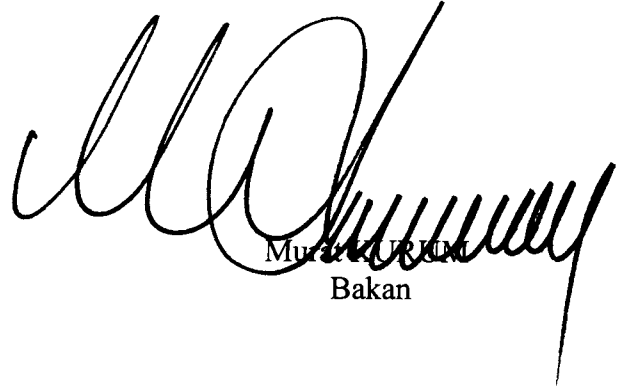
Sayı :30824082-610-15923351
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

16 Haziran 2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

7/40516 Ek 112
7141332 6K 119

DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ
SAYIN AV.DR. MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU'NUN
TBMM 7/41332-7/40516 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR

SORULAR

Türkiye, dünyanın en aktif deprem kuşaklarından biri üzerinde yer almakta olup bilimsel veriler ülkemizin büyük bölümünün yüksek sismik risk altında olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Buna rağmen, yapı üretim süreçleri, imar politikaları, denetim mekanizmaları, afet öncesi hazırlık planlaması, risk azaltma stratejileri ve afet sonrası yönetim süreçleri, bilimsel ve teknik gerekliliklerle bağdaşmayan ciddi yapısal zaafılar içermektedir.

Depremler artık bir "doğal afet" değil; **bilim dışı kentleşme politikalarının, denetimsiz yapılaşmanın, rant odaklı imar anlayışının ve kamu otoritesinin sistematik ihmalinin sonucu oluşan bir kamu yönetimi krizidir.**

Bu bağlamda;

I. MİKROBÖLGELEME, ZEMİN VE TEHLİKE HARİTALARI

- 1- Türkiye genelinde kaç ilde, kaç ilçede ve kaç yerleşim alanında **mikro bölgeleme etütleri** tamamlanmıştır?
- 2- Bu çalışmaların **aktif fay hatları, sıvılaşma riski, zemin büyütme katsayıları, yer altı su seviyesi, heyelan ve oturma riski** parametreleri bakımından güncellik durumu nedir?
- 3- Mikrobölgeleme verileri, imar planlarına **bağlayıcı norm** olarak entegre edilmiş midir? Edildiyse hangi mevzuat dayanağıyla?
- 4- Fay sakınım bantları bilimsel standartlara göre mi belirlenmiştir, yoksa imar baskısıyla daraltılmış mıdır?

II. YAPI STOĞU VE DEPREM GÜVENLİĞİ ANALİZİ

- 5- Türkiye genelinde mevcut yapı stokunun yüzde kaç **2000 öncesi**, yüzde kaç **2000-2018**, yüzde kaç **2018 sonrası** yapılmıştır?
- 6- 2018 Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'ne uygunluk oranı il/ilçe bazında nedir?
- 7- **Performans analizi yapılmış bina sayısı** kaçtır? Bu analizlerin sonuçları kamuoyuna açık mıdır?
- 8- Depreme dayanıksız olduğu tespit edilen yapı sayısı kaçtır? Bunların kaç **yıkılmış**, kaç **güçlendirilmiştir**, kaç **hâlen kullanımda** bulunmaktadır?

III. DENETİM SİSTEMİ VE KAMUSAL SORUMLULUK

- 9- Yapı denetim firmalarının finansman modelinin **müteahhit bağımlılığı** üzerine kurulmuş olması bilimsel olarak bir çıkar çatışması değil midir?

10- Yapı denetim sisteminde kamu otoritesinin **doğrudan teknik denetim yetkisi** neden kaldırılmıştır?

11- Son 20 yılda yapı denetim firmalarına uygulanan **idari yaptırım, iptal edilen lisans, kapatılan firma** sayısı kaçtır?

12- Denetim kusuru nedeniyle kamu görevlileri hakkında açılan soruşturma ve dava sayısı kaçtır?

IV. İMAR AFFI VE YAPISAL RİSK

13- İmar barışı kapsamında kayıt altına alınan yapı sayısı kaçtır?

14- Bu yapıların kaç **yüksek deprem riski taşıyan bölgelerde** yer almaktadır?

15- İmar affı uygulaması, deprem riskini **bilimsel olarak artırdığı halde** neden sürdürülmüştür?

V. AFET YÖNETİMİ VE KURUMSAL KOORDİNASYON

16- Türkiye'nin **ulusal risk azaltma planı** hangi bilimsel modellere dayanmaktadır?

17- AFAD, belediyeler, valilikler ve bakanlıklar arasında **veri entegrasyonu sistemi** var mıdır?

18- Afet anında kullanılacak **lojistik senaryolar, tahliye planları, toplanma alanları, altyapı süreklilik planları** neden kamuoyuna açık değildir?

VI. KENTSEL DÖNÜŞÜM POLİTİKALARI

19- Kentsel dönüşüm projelerinin yüzde kaç **risk azaltma temelli**, yüzde kaç **rant temelli** yürütülmektedir?

20- Fay hatları üzerinde yürütülen dönüşüm projeleri neden durdurulmamaktadır?

21- Rezerv alan uygulamaları bilimsel risk haritalarıyla çelişmesine rağmen neden sürdürülmektedir?

VII. BİLİMSEL UYARILARIN YOK SAYILMASI

22- Üniversitelerin, TMMOB'un ve bilim insanlarının hazırladığı raporların kaç **kamu politikalarına** yansıtılmıştır?

23- Bilimsel raporlara rağmen imara açılan alan sayısı kaçtır?

VIII. SİSTEMSEL SORUMLULUK

24- Türkiye'de depremlerin **doğal afet değil, yönetsel felaket** haline gelmesinin sorumluluğu hangi kamu politikalarına aittir?

25- Merkezi idarenin, belediyelerin ve ilgili bakanlıkların **kurumsal sorumluluk zinciri** neden açık biçimde tanımlanmamıştır?

CEVAPLAR

1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102/1. Maddesi'nin (d) bendine göre; *"Risk yönetimi ve sakinim planlarının yapılmasına ve onaylanmasına ilişkin kuralları belirlemek ve izlemek, plana esas jeolojik ve jeoteknik etütleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak"* görevi Bakanlığımızca gerçekleştirilmektedir.

Bu kapsamda, ülke genelinde afetlere dirençli ve güvenli yerleşim alanları oluşturmak için her tür ve ölçekte plan yapılması düşünülen alanlarda çevre düzeni planları için Arazi Kullanımına Esas Jeolojik Etüt Raporları ile imar planları için İmar Planına Esas Jeolojik - Jeoteknik veya Mikrobölgeleme Etüt Raporları'nın Bakanlığımız Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından inceleme, değerlendirme ve onay işlemleri sürdürülmektedir. Söz konusu raporlarda tüm afet tehlikelerinin belirlenmesinde jeolojik, jeoteknik ve jeofizik çalışmalar ile aktif fay/fay zonlarının bulunduğu bölgelerde paleosismoloji çalışmaları gerçekleştirilerek, planlanacak alanın yerleşime uygunluk değerlendirmesi yapılmakta, depremler başta olmak üzere doğa kaynaklı afetlerin etkilerini en aza indirmek için çalışmalar Bakanlığımızca yürütülmektedir.

Afetlere dirençli yerleşim alanlarının seçimi çalışmaları kapsamında, 2011-2026 yılları arasında, İmar Planına Esas Jeolojik-Jeoteknik Etütlere göre, daha geniş ve bütüncül alanlarda gerçekleştirilen ve daha detaylı verilerle daha sağlıklı sonuçları içeren İmar Planına Esas Mikrobölgeleme Etütleri ile ülke genelinde toplamda 827.552,49 hektarlık alanın yerleşime uygunluk durumu belirlenmiştir. İmar Planı'na Esas Mikrobölgeleme Etütleri kapsamında Bakanlığımız Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından 28.09.2011 tarihli Genelgesi ve üst yazısı gereğince gerçekleştirilen arazi çalışmaları ve elde edilen veriler doğrultusunda yerleşime uygunluk, eğim, mühendislik jeolojisi, zemin büyütmesi, zemin hakim titreşim periyodu, zemin sınıfı, Vs30 hızı vb. haritalar oluşturulmakta, onaylı etüt raporu ve eklerinin dağıtım işlemleri Yerbilimsel Etüt Bilgi Sistemi (YERBİS) uygulaması üzerinden ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmektedir.

Ayrıca, planlama aşamasında Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 21. maddesinin *"(6) Onaylı jeolojik-jeoteknik veya mikro bölgeleme etüt raporu bulunmayan alanlarda imar planları hazırlanamaz."* ve *"(7) İmar planına esas onaylı jeolojik-jeoteknik etüt veya mikro bölgeleme raporlarındaki yerleşime uygunluk durumu haritalarına uyulması zorunludur. İmar planlarının hazırlanmasında, varsa öncelikle mikro bölgeleme etütleri, yoksa yerleşim alanının planlanmasına yönelik uygun jeolojik-jeoteknik etütler kullanılır."* maddeleri ile birlikte 07.06.2024 tarih ve 32569 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile, afet tehlike ve risklerinin azaltılması ve önlenmesine yönelik raporlar, jeolojik etütler, veriler ve kurum ve kuruluş görüşlerinin plan kararlarına yansıtılmasının zorunlu olduğu hususları hükümlere bağlanmış olup, tüm iş ve işlemler ilgili mevzuat hükümlerine göre yürütülmektedir.

Bakanlığımız Kentsel Dönüşüm Başkanlığı tarafından 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ve bu Kanun'un Uygulama Yönetmeliği uyarınca afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere ilişkin dönüşüm uygulamaları yürütülmektedir. Anılan Kanun'un idare tanımında belediye, il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ya da ilçe belediyelerine atıfta bulunularak, yerel yönetimlere doğrudan uygulayıcı nitelikte yetki verilmiş olup, afet riski nedeniyle can ve mal kaybının yaşanması muhtemel yapı ve alanların tespiti öncelikle ilgili idarelerce

yapılmakta ve ilan edilmek üzere Bakanlığımıza (Kentsel Dönüşüm Başkanlığına) teklif edilmektedir.

Ayrıca, ulusal risk azaltma planı dahilinde; Bakanlığımızca, kentsel dönüşüm uygulamalarında karşılaşılan sorunların çözümü bütüncül yaklaşımın geliştirilmesi sürecin iyileştirilmesi ve stratejilerin belirli programlar dahilinde ortaya konulması amacıyla kentsel dönüşüm uygulamalarını yönlendirecek olan "Kentsel Dönüşüm Strateji Belgesinin Hazırlanmasına Yönelik İlke ve Esaslar" hazırlanmış ve Bakanlık Makamı Olur'u ile onaylanmıştır. Söz konusu doküman (Strateji Belgesi) hazırlanırken "Coğrafi Bilgi Sistemleri"nden faydalanılarak "Risk Haritaları" oluşturulmakta olup, farklı konulardaki risk haritaları üst üste çakıştırılarak tehlikeli bölgelerin önceliklendirilmesi suretiyle çalışma alanları belirlenmektedir.

Meydana gelen afetler sonrasında fen kurullarınca yapılan hasar tespit çalışmaları, İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nda asıl işlemler olarak addedilen acil yardım, hak sahipliği, kira yardımı ve yer seçimi işlemlerinde, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Kaymakamlıklarca yürütülen aynı yada nakdi yardımların yürütülmesinde, Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı Doğal Afetler Sigorta Kurumu Resmi Deprem Sigortası (DASK) tazmin ödemeleri ile yine Defterdarlıklar tarafından yürütülen zarar tespit çalışmalarında, kamu hizmetinin kesintisiz bir şekilde sürdürülebilmesi, bu yapıların geçici barınma yerleri, kriz yada koordinasyon merkezi olarak belirlenmesi adına gerekli incelemeler yapılarak ilgililerle, taşınmazları orta ve üzeri hasar alan vatandaşlarımızın tapularına beyan eklenerek, alım satım ya da kiralamaya engel teşkil etmeyecek şekilde, vatandaşlarımızın bilgilendirilmesi için, dağıtım firmalarının abonelik iş ve işlemlerinin yürütülmesinde, ilgili idarenin (Belediyelerin) yürümekte olduğu faaliyetlerde, tarihi, tescilli yada korunacak taşınmaz kültür varlıklarıyla ilgili afet sonrası yürütülecek çalışmalarda kullanılmasına yönelik veri paylaşımları yapılır.

3194 sayılı Kanun'un Geçici 16'ncı maddesi ile yürürlüğe konan ve "imar barışı" olarak bilinen düzenleme afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması ve süreç içerisinde bu yapıların kentsel dönüşüme tabi tutulması maksadıyla yürürlüğe konulduğundan, Yapı Kayıt Belgesi almış olan tüm yapıların depreme dayanıklı olup olmadığına ilişkin incelemeler, bu kayıtların da göz önünde bulundurulması suretiyle yürütülecek olan kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında yapılacak ve riskli olduğu tespit edilen binaların dönüşümü sağlanacaktır. Zira anılan Geçici 16'ncı maddenin 10' uncu fıkrasında açıkça "*Yapı Kayıt Belgesi, yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar geçerlidir. Yapı Kayıt Belgesi düzenlenen yapıların yenilenmesi durumunda yürürlükte olan imar mevzuatı hükümleri uygulanır.*" hükümlerine yer verilmiştir. Buna göre Yapı Kayıt Belgesi yapıyı yasal hale getirmemekte, yani yapının ruhsat ve eklerine uygun olarak yapıldığını gösteren "Yapı Kullanma İzin Belgesi" ne eşdeğer bir belge niteliği taşımamakta, sadece yapıya ve yapı sahibine yapının kullanım amacına yönelik olarak "yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar" yani "geçici" olarak bazı haklar kazandırmaktadır.

Öte yandan söz konusu Geçici 16'ncı maddenin (4)' üncü fıkrasında açıkça belirtildiği üzere, Yapı Kayıt Belgesi alınan yapılarla ilgili olarak sadece 3194 sayılı Kanun uyarınca alınmış yıkım kararları ile tahsil edilemeyen idari para cezaları iptal edilecek olup, belirtilen Kanun dışında herhangi başka bir Kanun uyarınca verilmiş yıkım kararı veya para cezası var ise, Yapı Kayıt Belgesi bahse konu cezaların veya kararların iptalini sağlamayacaktır. Bu kapsamda, bir yapı için Yapı Kayıt Belgesi alınmış olması bu

yapının diğer kanunlar (Orman Kanunu, Mera Kanunu, Kıyı Kanunu vb.) ve bu arada yapı güvenliğine ilişkin mevzuatlar çerçevesinde (6306 sayılı Kanun, Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği vb.) incelenerek, bu mevzuatlara göre işlem tesis edilmesine engel teşkil etmeyecektir.

Yapı denetim sisteminde kamu otoritesinin teknik denetim yetkisinin kaldırılması gibi bir husus söz konusu değildir. 4708 sayılı Kanun kapsamında kalan yapıların ruhsatlandırılma aşamasında yapı denetim kuruluşlarınca uygunluk görüşü verilen projeler ilgili idarelerin de denetiminden geçmekte ve mevzuata uygun ise bu projeler ruhsat vermeye yetkili idarelerce onaylanarak yapı ruhsata bağlanmaktadır.

Yapı denetim kuruluşlarına yapı denetim hizmet bedeline ilişkin hakediş ödemeleri bizzat ilgili idarelerce yapılmaktadır. İlgili idarelerce bu ödemelerin yapılması aşamasında mer'î mevzuat gereği yapının mahallinde ve dosyasında gerekli incelemeler yapılarak, hakediş konu yapı bölümünde yapı denetim kuruluşunun denetim yönünden bir eksiklik ve kusuru bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekmekte olup, eksiklik ve kusurun bulunması halinde hakediş ödemesi yapılmayarak yapıdaki aykırılığa ilişkin olarak ilgili idaresince 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 32'nci maddesine göre işlem yapılması ve yapı denetim kuruluşuna ilişkin durumu hakkında 4708 sayılı Kanuna göre gerekli işlemlerin yürütülmesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze bildirilmesi gerekmektedir.

Yine tamamlanmasını müteakip yapının ruhsat ve ekleri ile mevzuata uygun tamamlandığını göstermek için yapı denetim kuruluşu ve ilgili denetim elemanlarınca tanzim edilen iş bitirme tutanağı kamu otoritesi olan ilgili idarece, yapının mahallinde yapacağı inceleme sonucunda yapıda herhangi bir aykırılık bulunmuyorsa yani yapı ruhsat ve eklerine uygun tamamlandıysa onaylanmalı ve yapının ruhsat ve eklerine uygun tamamlandığını gösteren yapı kullanma izin belgesi taraflarınca tanzim edilmelidir.

Ayrıca Bakanlığımız Yapı İşleri Genel Müdürlüğünce 4708 sayılı Kanun'un verdiği yetki çerçevesinde düzenlenen 12/9/2011 tarih ve 6404 sayılı Genelge'nin 9'uncu maddesi hükmü uyarınca Valiliklerce (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) her bir yapı denetim kuruluşuna takvim yılı içerisinde en az 2 defa büro denetimi ve en az 6 defa şantiye denetimi yapılmakta olup, resen veya şikâyet üzerine yapılan bu denetimler neticesinde 4708 sayılı Kanun kapsamında görevini mevzuata uygun yerine getirmeyen yapı denetim kuruluşları, denetim elemanları ve diğer sorumlular hakkında aynı Kanun'un 8 ve 9'uncu maddeleri uyarınca işlem tesis edilmektedir.

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrası "...Yapı denetim hizmeti; yapı denetim kuruluşu ile yapı sahibi veya vekili arasında akdedilen hizmet sözleşmesi hükümlerine göre yürütülür. Yapı sahibi, yapım işi için anlaşma yaptığı yapı müteahhidini vekil tayin edemez." hükmü uyarınca yapı denetimi hizmet sözleşmelerinin yapı sahibi veya kanuni vekili ile yapı denetim kuruluşları arasında yapılması gerekmekte olup, yine bu fıkra uyarınca yapı sahipleri yapım işi için anlaşma yaptıkları yapı müteahhitlerini vekil tayin edemezler.

Yine aynı Kanun'un 5'inci maddesinin altıncı fıkrası "Yapı denetim hizmet bedeli, yapı denetim kuruluşlarının hizmet bedellerinin ödenmesinde kullanılmak üzere yapı sahibince il muhasebe birimlerinde açılacak emanet nitelikli hesaba yatırılır..." hükmü uyarınca yapı denetimi hizmet bedellerinin yapı sahipleri tarafından yatırılması gerekmektedir. Buradan da anlaşılabacağı üzere; 4708 sayılı Kanun ve ilgili mevzuata göre yapı sahibinin aynı zamanda yapı müteahhidi olması durumu hariç yapı müteahhidi ile yapı denetim

kuruluşu arasında yapı denetimi hizmet bedeline ilişkin bir ticari bağ kurulmaması gerekmektedir.

Ayrıca yapı denetimi hizmet sözleşmesi bedeline esas inşaat alanı 500 m²'nin üzerinde olan yapılarda hangi yapıda hangi yapı denetim kuruluşunun görev alacağı Bakanlığımızca elektronik ortamda belirlenmektedir. Dolayısıyla bütün bu değerlendirmelerden de anlaşılacağı üzere müteahhit bağımlılığı üzerine kurgulanmış bir yapı denetim sistemi bulunmamaktadır.